

tárgyalásán kiderült, hogy a tetteket két volt miniszter, Csen-Ming-hszü és Li-Csai-szum, a balszárny tagjai küldték ki. Feng-Jü-hsziang alvezére, a santungi kormányzó pedig a; napokban szintén alig kerülte ki az orgyilkos kezét.

Mialatt a Távol-Kelet bonyodalmai fokozódnak, a *Közel-Keleten* erős államszövetség van kialakulóban.

A mohamedán országok blokkja Törökországban *Irán* és *Afganisztán* 1935 novemberi egyezményével épült ki. Törökország és Irán közeledése még 1934-ből, Riza Pahlavi sah ankarai utazásának idejéből datálódik. Afganisztán csatlakozásával az egyezmény Genfben történt. Kemal Atatürk diplomáciai sikere, hogy az Iránnal állandó határviszályban élő Irák (Satt el Arab pártja) is csatlakozott februárban, megalkotva így a mohamedán államok négyes szövetségét. Bár Irák még angol bírákat alkalmaz és Baszrában, Bagdadban és Moszulban (az 1932-es brit szövetség következtében) az angol „Royal Air Force” repülőgépei állomásoznak már független állam és tagja a Népszövetségnek.

Figyelemre méltó, hogy márciusban Ibn Szaud is csatlakozott „Szaudye” nevében a: blokkhoz bagdadi utazása alkalmával. Hir szerint Jemen csatlakozása sem soká várta magára, sőt Transzjordániáról is beszélnek.

Az események jelentősége annál is nagyobb, mert ugy Szíriában, mint Palesztinában (ahol egy második Szezi-csatorna terve kísért) az arabok kemény harcban állnak a mandatárius hatalmakkal. A mohamedán blokk (mely a Szovjetunióval igen barátságos viszonyban áll), sulya a Közel-Keleten igen nagy és akciórádusza Indiáig ér el. Az új alakulat léte egyaránt kihat az alkotmányt váró India mohamedán világára, mint a Szinkiangban szovjet-védőszárny alatt keletkező Jugursztán, turk-birodalomra. De még fontosabb az a hatás, amit az önállóságért küzdő Egyiptomra gyakorol. (D. F.)

SZEMLE

VÁSZON, RIVALDA ÉS ANTENNADRÓT

Irgalom után esedezve, vedd magadra kopott és baráti gesztusból neked juttatott köpenyed, ó olvasó, ülj kisszakaszra, vagy indulj gyalogosan, hátha melléd szegődik a balga szerencse és siker koronázza utad. Tam-tamtól hangos a város, a fényreklámok érdeklődésed köréből kiszorítják az eget és amerre csak tekintesz félreérthetetlen jelenésektől kápráznak szemeid. Itt, az idő, hogy átvizsgáld a színházak és mozik műsorát, betekints a rádióműsorok programjába, ha már arra jelölt ki számalomraméltó minőségében a sors, hogy világunkat páráként befedő szellem kommentátorának kényszeredett társa légy.

Bukott színházak és haszonleső, lefetyelő mozik ideje ez, most öltözik át nagyherceggé a bonviván, most vesz magára iskolai formaruhát a naiva, most bujik bankigazgatói zakóba a civil életben babcsuspájzt kolbásszal fogyasztó színész, most ordít a kellékes, most tépi haját a szerző, annak a láttán, hogy egy szót kihúzták márványbavésendő szövegéből. Most gyülekezik a közönség, itt van a város apraja-nagyja, már legalább

is az, aki „szórakozásra” áhítzik, aki szereti a művészetet és aki utálja problémákkal terhelni agyát. Már az ügyeletes tisztviselő is megjelent, ellenőrizendő, hogy valóban elveszi-e a szobalányt a gróf, hogy bezárják-e valóban a gyárigazgató tolvaját, hogy elég alázatosan emel-e ka-
lapot a darabban szereplő kertész a nagyhercegnőnek és hogy az aranyifju nem tuzott erotikával lejt-e a tangót. Kezdődik az előadás. Minden szin-
házban más és más darabot játszanak, de ha akármelyiket is nézed végig
e műsoron lévő darabok közül, véleményed róluk egyöntetű. Mi alapon
is várnád, hogy más szellemet közvetítsen a színház, mint amilyent közvetít
a sajtó vagy az irodalom ezen a világon. Azt várod talán, hogy bársony-
nyal bevont zsöllyéden ha elhelyezkedel, világunk nyomasztó kérdéseiről
értesülsz vagy napjaink aggasztó megnyilvánulásait szemlélheted. Ó naiv
szemlélője tangókkal megspékelt táncos operetteknek, ó sajnálatraméltó
végigszenvedője bohókás komédiáknak, szivfacsaró és érzelmes színjáté-
koknak, meghitt ismerője Hacsek és Sajónak, elment talán az eszed,
hogy eféle balgaságokban reménykedel? Négyfelé vágott tagokkal fek-
szik a józan értelem a színpadokon, akárcsak karóbahuzva nyőszörög a
napisajtó hasábjain vagy lóg megkékült nyelvvel az irodalom szentelt
berkeiben. Isteni látványosság ez, méltó napjainkhoz.

Bérleted van a mondén irodalmi színházhoz? — ami körülbelül any-
nyit jelent, hogy köteles vagy végignézni évenként bizonyos számú zagy-
vaságokat vagy pedig, ha már utálkozol, priznicet raksz homlokodra és
búsán tekintesz ablakodon kidobott pénzed után. De ki volna hajlandó
eféle könnyelműségekre, hisz remekebbnél-remekebb, tanulságosabbnál
tanulságosabb és művészből művészből darabokat tartanak műsoron
színházaink, képességebbnél képességesebb szerzőket foglalkoztatnak az
igazgatók és a remekművek, amelyekben gyönyörködhetik a néző, pom-
pásabbnál pompásabb előadásban látnak napvilágot. Gonosz rosszindulat
kell ahhoz, hogy bárkit is ne ragadnának magukkal eféle darabok, mint
a *Mackó*, a *Házasság*, vagy az *Urilány* magas színvonalú értékei. Ilyen
darabok, mint *Mese a Grand Hotelben*, *Régi jó Budapest*, *Méltóságos asz-
szony* mi mást is jelenthetnének, mint tökéletes művészi élményt, azt sem
akármilyen színvonalon. Vagy adtak-e sorozatosan színpadi remekműve-
ket, mint az *Érzem a tavaszt*, vagy az *Ezerjő* és az *Ezüstmenyasszony*,
amely méltóbban jelölné megtévelyedett Európánk és egész szerencsétlen
világunk esztévesztett szellemét, a valósággal való mélyebb kontaktusát.

Most már szörnyű gyanú ébredsz szívedben, ó olvasó, hogy valami
nem mindennapi boszorkányság szem és fültanújává váltál. Émelyegve
fordulsz ki Thália templomából, amerre csak tekintesz, égigérő plakátok
hirdetik a mozik csábító műsorát, óriási fejek, kezek, lábak és szemek
jelzik nagynevű művészek pillanatnyi jelenlétét e változó karakterű üze-
mekben, hangjuk betölti az uccát és jelentőségük mellett a nap és a hold
is elhalványodik. Pereg a film, a lány suttogás! őskori állat módjára cam-
mog végig a körutakon és pajzán dalokat sodor a szél tetőink felett. Mit
pergetnek a türelmes gépek, különb dolgot-e, mint amit rikácsol a sajtó,
különbet-e, mint, amit lefetyel az irodalom, különbet-e mint, amit dek-
lamál a színház, gyanud már egyenesen félelmetessé válik. A józan érte-
lem kiterítve hever a forgalmas utvonalakon, autók és stráfkocsik gá-
zólnak át rajta, nincs az a közlekedési rendőre ennek a világnak, amely
hajlandónak mutatkozna kihuzni a kerekek alól. A világot láthatod ta-
lán, szépségeivel és csufsaigaival, fájdalmaival és örömeivel, ha még ez
lenne látható, de ami a vásznon megmutatkozik, nem egyéb, mint elszo-
morító csalás, gonosz hamisítás, tökéletlen léhűtő-ködés és cinikus szem-
forgatás. A gárdatiszteknek Párisban, Berlinben, Konstantinápolyban tör-

tént bemutatkozása után közel két évtizeddel még mindég a *Gárdahad-nagy* édes-bús romantikus történetét láthatod és ugyancsak közel két évtizeddel a meghamisíthatatlan háború után szerelmes háborús történetet perget *Café Moszkva* címen a film. Akinek földig lóg az orra, ha megtekint eféle filmeket, mint *Zoro és Huru, a cirkusz hősei*, vagy *Tejesnek áll a világ* és még mindég nem tér vissza szívébe egy jobb életbe vetett remény, legokosabban teszi, ha főbelövi magát. Fut a celluloid és meg-elevenedik előtted, ha kívánod az évszázadok porával betemetett *Halálfejes lobogó* története, kalózkban gyönyörködhetsz, antik kalózkban, ha már korszerűeket nem bír el a foltozott vászon. Pereg a film és a *Cimzett ismeretlen-ben* láthatod Ágait és Kabost, a *Fekete rózsákban* Harveyt és Fritschet és a *és fél muskétás-ban* Szőke Szakállt. Egy görbe világ helyett ugyancsak *Egy görbe éjszakában* gyönyörködhetsz, a pokol általános üzeme helyett a „Zöld pokol” elevenedik meg szemed előtt de érhet-e ezen féltő gondoskodásért bárkit is szemrehányás? Nincs egy talpalattnyi földed, se házad, se kerted, hovatovább nemsokára már az álom is elkerül, egy csapásra két legyet ütsz tehát, ha bebarangolod csekély díj ellenében, a tündéri *Álmok kertjét*. Indiszkkrét szemtanuja lehetsz *Csókós órák-nak* és ha már arra sem telik, hogy lószafaládét egyél, tátott szájjal bámulhatod a kedélyes földmivelőket, akik ötnegyedórán át huzatják bánatukba a fülükbe cigánnyal, hogy *Nem élhetek muzsikaszó nélkül*.

Most már világosan látod a képet, most már tébolyítóan hallod az üvöltést, ami szélkavarta hó és por és szemét módjára kavarog e világ fölött. Rádiót hallgatsz? Réműlettedben fennakad a szemed, ha már előbb be nem szakadt a dobhártyád, vagy fel nem kavarodott a gyomrod a rutinírozott és émelyítő suttogás hallatán. Balalajkások pengetik unos untalan közutálatnak örvendő hangszerüket, ha nem a balalajkások, úgy a szalonzenekar vagy Kurina Simi játszik. Légy nyugodt, semmi baj ezen a világon. Semmi baj, legalább is míg Kurina Simi fülbemászó zenéjére Hegyi Anna, vagy Bodán Margit énekel. Semmi baj, míg tart a helyszíni közvetítés *Békássámsónról a Zöld kereszt munkája* címen, semmi baj, míg Bonaventura olaszul tanít, vagy Vanda Luzzato hegedül, vagy Hubert Kessler németnyelvű előadást tart az Aggteleki cseppkőbarlangról.

Semmi baj, hisz nincs az a bornirtság, amit ne közvetítenének a rádió türelmes hullámai. A szél hiába rázza türelmetlenül a kifeszített drótokat a tetők fölött. Cingár legényke táncol ezeken a kifeszített drótköteleken, remülettől megüvegesedett szemmel, angolkóros lábait a zene, a suttogás, az émelyítő melódiák taktusára gépiesen emlegetve. Ki ez a cingár legény, vásári komédiásoktól kölcsönbevett trikónadrágban, vízfejével nehezen tartva meg az egyensúlyt e vidék fölött, ki volna más, mint a józan értelem. Ezer alakban tűnik napjainkban szemed elé, már nem is ő maga az, hanem nevetséges és szánalomraméltó karikatúrája csupán. Ő az, aki megcsufolva kussol dicső napilapok hasábjain, ő az, aki szégyenét takargatva lángpiros arccal deklamálja az agyalágyult verseket, ő az, aki kiséger módjára megbuvik irodalmi revük tárcarovataiban, ő az, akit acélpengéjével szíven szur a drámai hős a színpadon, ő az, aki magáról elfelejtkezve járja elővigyázatos táncát a házak fölött kifeszített rádióantennák veszélyt jelentő dróttjain. Ő az, aki a meztelen embert jellemző szemérmertességgel üldögél a könyvkereskedések kirakataiban, különböző, alibit biztosító remekművek csábos címlapjai mögött keresve védelmet feltárt szégyenére. Ő az, aki hápogva, fulladást eredményező környezeti állapotában könyvkereskedések pazar „auzlágjaiban” már nem is rejtegeti tovább szégyenét, amidőn világunk alakzatához méltó, átformált arculatában megnyilatkozik. A józan értelem hever kiterítve efé-

le írásművek rongyból készült papirlapjai között, mint a *Színinövendékek* Andai Ernőtől vagy *Sok hühó Emmiért* Aszlányitól, mint a *Kamaszlan-nyok*, mint *Daukó Pista*, *Cárdomji hegedűse*, mint *Nagy Lajos király*, mint a *Vadember*, *A Rajna ködbevész*, mint a *Fekete éveim* és a *Mégsem mozog a föld*, de módomban áll-e egyáltalán közölni az összes divatos prospektusokat? Csodálkozhatik-e valaki ezekután, ha minden uccasarkon a veszett kutyák kötelező beoltását hirdető plakátokat lobogtat a szél, ha komor hangú felszólítások figyelmeztetik az emberiséget elmulasztott adóhátralékainak befizetésére, ha felhívja a polgármester a város lakosságát, hogy ne igyon annyi vizet, ha züllött hajlandóságú ifjúságunkat ominózus bárók látogatására plakátokon át verbuválják, ha kénytelen már maga a türelmes rendőrség is megsokalni a járókelők rendszertelen és minden józan észszerűséget kizáró közlekedési módszerét és kénytelen speciális büntetőhadjáratok megszervezését bevezetni. Csodálkozhatik-e valaki ezekután, ha városunk apraja, nagyja névtelen levelet fabrikál vagy a teljes nyilvánosság bevonásával nyílttéri nyilatkozatokban szedi le a haragosárol, konkurencséről és házi ellenségéről a keresztvizet? És végül csodálkozhatik-e valaki ezekután, ha megnyitják a gázcsapot hideg konyhájukban az emberek, ha vízbe ugranak télviz idején, ha felakasztják magukat zöldelő fákra, nem igazolják-e csupán mind-ezen ténykedésükkel azt a zavart, amely bennük e züllesztő környezetben fakadt és azt a sötétséget, ami elterül bérelt otthonuk, adósujtotta kertjeik és ügyeseknek hasznothozó szükségleti tárgyaik fölött.

Jó torka van az ostobaságnak! Ezeket a napihireket a feltétlen gyengeség üvölti, ezt az irodalmat ház mesterek falják, ezt a mozit és színházakat kereskedősegek és lomhaesűiek nézik, ezt a rádiót csuzos vénasszonyok hallgatják jobbsorsraméltó Európánk minden zugában. A rádió egész destruált földrészünkön ugyanazt rikácsolja, amit teli torokkal bömböl a napisajtó, a filmszínházak ugyanazt pergetik, a gramofon ugyanazt suttogja, a levegő láthatatlan hang, fény és színhullámai mintha egyszerűen elvesztették volna az eszüket. Mintha még az anyag láthatatlan és kitapinthatatlan erői is összefogtak volna a józan értelem ellen, egyszerűen valami titkos fizikai törvény alapján nem is közvetítik azokat. Tegyük tehát pontot szemünkéből kicsorduló könnyként evonatkozású közleményeink végére és fujjuk ki orrunkat hangos túlköléssel, mint azt már részvénytílvánítási alkalmakkor tenni szokás.

Remenyik Zsigmond

PIERRE FREDERIX: ETAT DE FORCES EN FRANCE
(Gallimard, Paris, 1936)

Szerző a Franciaország belpolitikai életében ható erők rajzát próbálja adni. Anyaga gazdag statisztikai adalékhalmazra támaszkodik s azok kezelésében óvakodik bármelyik francia politikai párt szempontjától vagy jelszavától. Felfogása szerint Franciaország tényleges meghatározó erői nem a parlamentben, a nyilvános testületekben és a törvényes intézményekben keresendők, a parlament csupán bizonyos erők (gazdaság, szabadkőművesség, szakszervezetek stb.) delegációja s ezért a francia demokratikus-kapitahsztikus parlamentarizmus mögötti anyagi és szellemi erők érdekliek. A szerző egyébként nem hisz a gazdaságilag és szellemileg kiélt harmadik köztársaság hosszú életében s arra a kérdésre, hogy ezután mi következik, csak stiláris fordulattal szolgál: — „a holnap nem annak a megvalósulását hozza, amiről álmodozunk, hanem azét, amik vagyunk.”